

УДК 725.85/.89

О. О. Гомон,
аспірантка кафедри Теорії архітектури, КНУБА

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ

Анотація: розглянуто сучасний стан дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл та навчально – виховного комплексу «Дитячий садок - початкова школа».

Ключові слова: дошкільний заклад, загальноосвітні школи, навчально – виховний комплекс «Дитячий садок – початкова школа».

Постановка проблеми: розвиток суспільства потребує удосконалення національної системи освіти та виховання підросткового покоління на основі принципів гуманізму та демократизації. Стає очевидним, що активним суспільним суб'єктом має бути людина з високим рівнем свідомості, творчої активності, відповідальності. Початкові навички суспільного життя дитина отримує в дитячому садочку та початковій школі. Зміст навчально – виховного комплексу «Дитячий садок – початкова школа» складає основу різнобічного розвитку учнів, формування у них мислення, пізнавальних інтересів, оволодіння навичками здобувати знання. Саме в дитячому садочку, а також і в початковій школі учні отримують основи знань з навчальних дисциплін, правил поведінки, розуміння гуманістичних цінностей, що будуть служити підґрунтям їхньої успішної діяльності та поведінки впродовж усього життя.

Протягом 70 – річного соціалістичного періоду розвитку в Україні основне завдання з дошкільного виховання дітей держава покладала на дитячі садки – ясла або на дитячі дошкільні заклади (ДДЗ). Було створено фонд будівель, який забезпечував 70% охоплення дітей суспільним дошкільним вихованням: дитячі сади і ясла, різні за віковими групами, за призначенням, за формою власності, різні за місткістю та режимом перебування в них дітей (заклади денного перебування, з цілодобовими групами), спеціалізовані дитячі заклади для дітей з різноманітними психофізіологічними особливостями [1].

Починаючи з 1987 р., в дошкільних закладах почала збільшуватися кількість вільних місць, що було зумовлено: зменшенням народжуваності; продовженням тривалості пільгової відпустки матерям по догляду за дитиною до досягнення ними 2 – 3 – річного віку, в окремих випадках і 6 – річного віку. З 1992 р. цей процес значно посилила соціально – економічна криза, як наслідок - майже половина міських дитячих дошкільних закладів (а в сільській місцевості практично всі ДДЗ) припинили своє існування, їх будівлі почали

використовуватися іншим призначенням [1]. Об'єкти державного фонду, комунальні установи і. т. д. Разом із тим окремі дитячі дошкільні заклади почали використовуватись як навчальні будинки для початкових шкіл [4], стали створюватись нові типи комплексних навчальних закладів «Дитячий садок – початкова школа».

З підйомом економіки в Україні, а також із ростом народжуваності на початку третього тисячоліття, різко зросла потреба в дитячих дошкільних закладах. В результаті, сьогодні всі існуючі ДДЗ переповнені. Кількість дітей в дитячих групах станом на 2012 р. в 1,5 – 2 рази перевищує нормативу і сягає нерідко 30 – 40 осіб, що позначається на якості роботи з дітьми [1]. У 2001 р. налічували 15,7 тис. дошкільних закладів із загальною кількістю місць 1 млн. 77 тис., які охоплювали 968 тис. (41%) дітей [3].

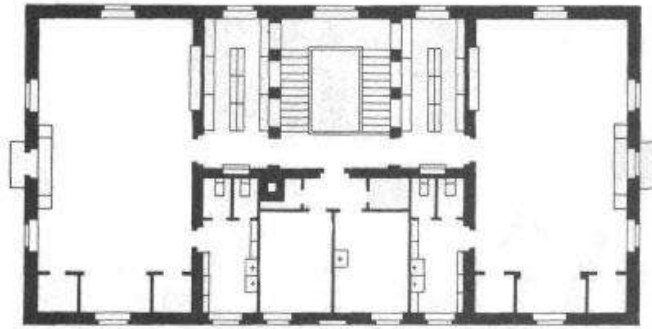
Найменше дитсадків функціонувало у 2004 р. – 14,9 тис., які охоплювали 996 тис. (50%) дошкільнят. В подальшому ситуація почала поліпшуватися. Так, у 2009 р. в країні налічувалося 15,5 тис. дошкільних навчальних закладів (втім, із них 1,1 тис. не працювали) із загальною кількістю місць 1 мил. 121 тис., які відвідували 1 мил. 214 (56%) дітей. Щороку кількість ясел і дитячих садків збільшується на 200 – 300 одиниць, але цього замало [3].

У столиці України в 2000 р. було 687 дитячих садочків, 2003 – 666 (найменше за десятиліття, але при цьому вони охоплювали найбільший відсоток дітей), потім кількість неістотно збільшилась. Проте за 2008 – 2009 рр. не з'явилося жодного нового дитячого садка. Станом на 2009 р. офіційно в Києві було 678 дитячих садків, але 113 з них реально не працювали, а більш як половина діючих приймали дітей понад норму, біля 30 – ти дітей замість 15 – ти за нормативними вимогами[3]. Подібна ситуація – і в інших великих містах. Ще гірша ситуація у сільській місцевості, де дошкільні заклади повністю відсутні. Оскільки половина колишніх ДДЗ втрачена і тільки незначна їх частина може бути повернута в сферу дитячого дошкільного виховання існує реальна проблема спорудження нових ДДЗ у структурі сформованих житлових мікрорайонів.

На сьогоднішній день більшість дитячих садків розташовується в спорудах, збудованих за типовими проектами радянського періоду, які не відповідають багатьом сучасним вимогам. Метою радянського періоду було «якомога більше дітей охопити дошкільним вихованням», що в свою чергу, призвело до масового будівництва дошкільних установ великої місткості. Див. Рис.1. (а, б) [2].

Будівництво нових дошкільних установ у сформованих мікрорайонах вимагає великих площ території. Наприклад, згідно існуючих норм, для будівництва дитячого садка мінімальної місткості (35 дітей) потрібна ділянка

площею біля 1,5 га, а з урахуванням мінімальних побутових розривів до вікон житлових будинків, ще більша. Через необхідність виділення таких великих площ особливо гострою є проблема забезпечення дошкільним вихованням тих дітей, що проживають в центрі міста.

а)

б)

Рис.1 Москва. Типовий дитячий садок на 100 дітей, арх.: А. Чалдимов.

а) план; б) загальний вигляд.

Проблема із забезпеченням дітей дошкільним вихованням в державі дали підґрунтя для появи альтернативних дитячих дошкільних установ. З'явилися приватні дитсадки, які мають невелику місткість (10 – 15 дітей) і нерідко функціонують в приміщеннях трикімнатних квартир. В таких садках спостерігається відхилення від чинних нормативів, багато функціонально необхідних приміщень. В певній мірі альтернативних дитячих закладів можна віднести навчально – виховні комплекси «Дитячий садок – початкова школа». Доцільність створення таких комплексів підтверджується сучасним станом загальної шкільної освіти. Законодавством України загальна середня освіта визнається обов'язковою основною складовою системи безперервної освіти. Загальна середня освіта в Україні має досить розвинуту мережу. Мережу загальної середньої освіти складають загальноосвітні навчальні заклади всіх типів і форм власності, у тому числі для дітей і підлітків, які потребують соціальної допомоги та соціальної реабілітації. Див Рис 2.(а,б).

До мережі загальної середньої освіти відносять також позашкільні навчальні заклади та міжшкільні навчально-виробничі комбінати. Відзначається стійка тенденція до зменшення частки денних навчальних закладів, що працюють у дві – три зміни: у 1990/1991н.р. вона становила 20%; частка учнів, які вчилися в дві – три зміни, скоротилася з 15% у 1990/1991н.р. до 8% у 2000/2001н.р.; 87% із них ведуть заняття в одну зміну; 13% — у дві або три зміни. У денних навчальних закладах працюють 572 тис. вчителів.

співвідношення числа вчителів та учнів складає 1:11,6. Вечірні (змінні) навчальні заклади становлять близько 1,1% загальної мережі загальноосвітніх навчальних закладів. Відзначається тенденція скорочення їх кількості за одночасного збільшення числа учнів. Так з 1998 р. мереже вечірніх шкіл скоротилася більш ніж удвічі; водночас, число учнів зросло на 5,4%.

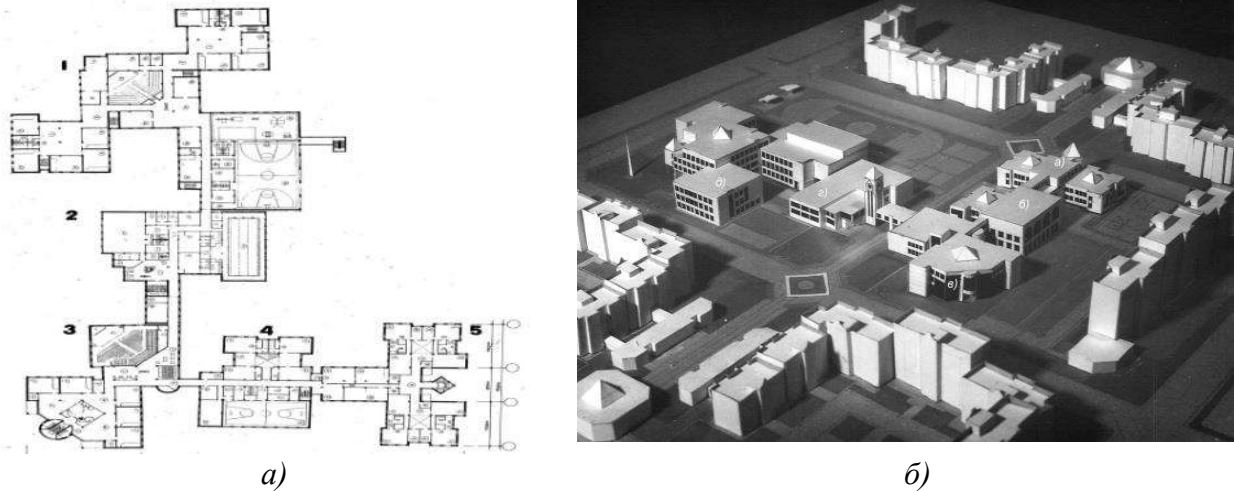

Рис 2. Навчально – виховний комплекс (дитячий садок – початкова школа ліцей) в м. Енергодар, проект, арх. Л. Ковальський. а) план; б) загальний вигляд.

До закладів нового типу відносять гімназії колегіуми та навчально – виховні комплекси. Станом на початок 2000 – 2001 н.р. їх налічувалося загалом 1832 одиниці, що складало 8,3% загальної кількості денних загальноосвітніх закладів. З 1995 р. мережа закладів нового типу демонструє досить високі темпи зростання: так, у 2003/2004 н.р. кількість гімназій зросла, порівняно з 1995 – 1996 н.р., майже вдвічі (зі 150 до 296), кількість ліцеїв — більш ніж удвічі (зі 138 до 283).

До мережі загальноосвітніх навчальних закладів відносять також школи для дітей з особливими потребами (402 заклади). Переважна більшість (99%) загальноосвітніх середніх навчальних закладів є державними; в них навчаються 6743,7 тис. учнів (99,7% загального числа); працюють 571,5 тис. (99,1%) вчителів. Співвідношення числа вчителів та учнів становить 1:11,8. Більшість — 99,7% — державних загальноосвітніх навчальних закладів підпорядковані Міністерству освіти і науки України. Інші перебувають у підпорядкуванні різних міністерств, відомств та організацій[5].

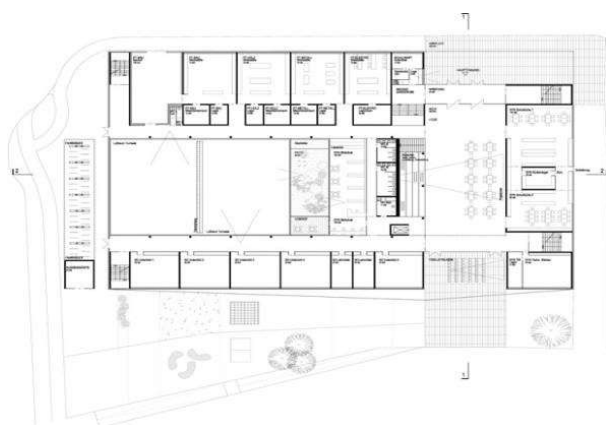
Сектор приватних загальноосвітніх навчальних закладів складає лише 1% загальної мережі. Всі приватні заклади належать до денних; переважна більшість — до закладів нового типу. На початок 2004/2005 н.р. налічувалося 229 приватних шкіл, у яких навчалися 20,3 тис. дітей і підлітків (0,3%

загального числа учнів); працювали 5125 учителів (0,9% учительського корпусу загальноосвітніх навчальних закладів).

Найбільша кількість приватних навчальних закладів — у Харківській (31), Одеській (29) областях; АРК (25); м. Києві (24); Дніпропетровській (23) та Донецькій (19) областях. Водночас, у Волинській і Тернопільській областях немає жодного приватного загальноосвітнього навчального закладу[5].

Понад дві третини (67,1%; 14,9 тис. одиниць) загальної кількості середніх навчальних закладів України розташовані в сільській місцевості. В них навчаються майже третина (32,4%; 2,2 млн.) школярів країни[5].

Висновок: в останні роки значно зросла мережа навчально – виховних комплексів «Дитячий садок – початкова школа». Яких в 1990 р. в Україні було лише 34 то в 2011 р. їх кількість зросла до 342. НВК не замінили традиційні дитячі заклади та школи, а доповнюють їх мережу. Особливо ефектні такі комплекси в умовах реконструкції житлової забудови та територіях з ущільненою забудовою. Такі комплекси розповсюдження також і в зарубіжній практиці. Див. Рис. 3. (а,б).

а)

б)

Рис.3. Навчально – виховний комплекс «Дитячий садок – початкова школа» в Австрії.
а) план; б) загальний вигляд.

Список використаних джерел

1. Юрчишин О.М. Об'єкти дитячого дошкільного та позашкільного виховання надмалої місткості в житловому середовищі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. архіт.: спец 18.00.02. «Архітектура будівель і споруд» / О.М.Юрчишин. – Л.,2009. – 25 с.
2. Былинкин Н.П., Рябушкин Н.П., Калмыкова В.Н., Сергеева Г.В. История Советской архитектуры 1917-1954/ Н.П. Былинкин, А.В. Рябушкин, В.Н. Калмыкова, Г.В. Сергеева. – М., 1985. – 256 с.

3. Бажал А. Газета «Дзеркало тижня» №49, 30 грудня 2010. Статистика.
4. Пособие по проектированию зданий учебно-воспитательных комплексов «Детский сад – начальная школа»/КиевЗНИИЭП.- К.,2003. – 81с.
5. Електронний ресурс [<http://ua.textreferat.com/download-12458.html>].

Аннотация

Рассмотрено современное состояние дошкольных учреждений, общеобразовательных школ и учебно - воспитательного комплекса "Детский сад - начальная школа».

Ключевые слова: дошкольное учреждение, общеобразовательные школы, учебно - воспитательный комплекс «Детский сад - начальная школа».

Annotation

Was analysed the present state of pre-schools, schools and educational - educational complex "Kindergarten - Elementary School."

Keywords: pre-school, secondary school, trainee - educational complex "Kindergarten - Elementary School."